

Konkurences padome

Brīvības iela 55, Rīga, LV-1010, tālr. 67282865, fakss 67242141, e-pasts pasts@kp.gov.lv, www.kp.gov.lv

Rīgā

26.04.2022. Nr. 1.7-2/392

Uz 13.04.2022 Nr. 6.2-5/2022/1831

Cēsu novada pašvaldībai

Par SIA "Cēsu tirgus"

Konkurences padome (turpmāk – KP) ir saņēmusi Cēsu novada pašvaldības (turpmāk – Pašvaldība) iesniegumu par līdzdalības izvērtējumu Pašvaldības kapitālsabiedrībā SIA “Cēsu tirgus”¹.

Priekšnoteikumi publiskas personas līdzdalībai kapitālsabiedrībā ir noteikti Valsts pārvaldes iekārtas likuma (turpmāk – VPIL) 88. panta pirmajā daļā, proti, tiek novērsta tirgus nepilnība, radītas preces vai pakalpojumi vai pārvaldīti īpašumi, kas ir stratēģiski svarīgi valsts vai pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai vai valsts drošībai.

Savukārt, lai pamatotu, ka citādā veidā nav iespējams efektīvi sasniegt minētā panta pirmajā daļā noteiktos mērķus, publiskai personai ir nepieciešams veikt paredzētās rīcības juridisko un ekonomisko izvērtējumu, t.sk. ietekmes uz konkurenci izvērtējumu un iespējamo konkurences neitralitātes risku izvērtējumu, kā arī konsultēties ar kompetentajām institūcijām konkurences aizsardzības jomā un komersantus pārstāvošajām biedrībām vai nodibinājumiem.

Nemot vērā, ka Pašvaldība ir veikusi VPIL 88. panta otrajā daļā paredzēto rīcības juridisko un ekonomisko izvērtējumu, kā arī ir saņemts biedrības “Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera” (turpmāk – LTRK) viedoklis, KP sniegs viedokli (atzinumu) par Pašvaldības kapitālsabiedrību darbības atbilstību VPIL 88. panta noteikumiem.

LTRK ir sniegusi viedokli, ka nekustamo īpašumu apsaimniekošana, lai tie tiktu uzturēti labā tehniskā stāvoklī un spētu nodrošināt, ka tajos var norisināties dažāda veida tirdzniecības pasākumi, ir uzskatāma par stratēģisku svarīgu, jo tādējādi pašvaldības administratīvajā teritorijā ir augstas kvalitātes infrastruktūra, kas ar savu pastāvēšanu veicina tautsaimniecības izaugsmi. LTRK secinājusi, ka SIA “Cēsu tirgus” sniegtais pakalpojums ir stratēģiski svarīgs un Pašvaldības iesaiste ir jā saglabā.

Pašvaldība izvērtējumā ietvērusi arī biedrības “Latvijas Tirgu savienība” un biedrības “Jelgavas ražotāju un tirgotāju asociācija” norādīto, ka “tirgi vēsturiski ir katras pilsētas ekonomiskie centri, kas nodrošina darbavietas tūkstošiem cilvēku tai skaitā pašnodarbinātajiem, individuālajiem komersantiem, zemnieku saimniecībām u.c. fiziskām un juridiskām personām. Atšķirībā no lielveikaliem, kā patiesā labuma guvēji ir konkrēto lielveikalu tīkla īpašnieki, tirgos strādā simtiem mazo vietējo uzņēmēju, kuriem tirgus ir vienīgais veids kā realizēt savu produkciju. Lai saglabātu tirgu unikalitāti un vienlīdzīgas iespējas Latvijas zemniekiem, mājražotājiem un amatniekiem realizēt savu produkciju,

¹ Pašvaldībai pieder 100 % SIA “Cēsu tirgus” kapitāla daļas.

nezaudējot savu konkurētspēju, pašvaldībām ir būtiski saglabāt tirgus teritoriju pārvaldības funkcijas nodrošināšanu, tādējādi arī rūpējoties par tradicionālās tirdzniecības uzturēšanu konkrētās vietās. Tirgu organizēšanas funkciju nodošana tikai privātā sektora pārziņā var radīt draudus tirgus kultūras pastāvēšanai ilgtermiņā, ņemot vērā, ka šādā gadījuma privātā sektora pārstāvji varētu brīvi noteikt tirgotāju skaitu, konkrētu sortimentu, cenu diapazonu un citus kritērijus, kas negatīvi ietekmētu gan tirgotājus, gan patērētājus.”

Tāpat Pašvaldība atsaukusies arī uz biedrības "Latvijas Tirgotāju asociācija" norādīto, ka šobrīd ir sevišķi svarīgi saglabāt pašvaldības līdzdalību kapitālsabiedrībā, lai nodrošinātu pārtikas pieejamību iedzīvotājiem un cenu kāpumu ierobežošanu, kas ir iespējams, minimizējot tirdzniecības izmaksas nomniekiem un atbalstot plašāku ražotāju pieejamību tirdzniecības vietām. Biedrība arī norāda, ka iespējamās pārtikas krīzes gadījumā, ko var izraisīt Krievijas agresija Ukrainā, Cēsu tirgus varētu kļūt arī par papildu vietu iedzīvotāju apgādes ar pārtiku un citām pirmās nepieciešamības precēm papildus vietu Cēsu pilsētā.

SIA "Cēsu tirgus" komercdarbības veids atbilstoši NACE klasifikatoram ir sava vai nomāta nekustamā īpašuma izīrēšana vai pārvaldīšana (68.20).

SIA "Cēsu tirgus" piedāvā iespēju mazajiem un vidējiem komersantiem un saimnieciskās darbības veicējiem (pamatā tirdzniecības platformas nodrošināšanu Pašvaldības administratīvajā teritorijā esošajiem lauksaimniekiem un amatniekiem) nomāt tirdzniecības vietas atbilstoši to finansiālajām iespējām un vajadzībām (platības, nomāšanas regularitāte).

Izvērtējumā norādīts, ka papildpakalpojumi netiek sniegti, SIA "Cēsu tirgus" pati neiesaistās tirdzniecībā, nedz arī citos komercdarbības veidos, kas tieši ir saistīti ar tirdzniecību.

Pašvaldība norādījusi, ka, lai nepieļautu konkurences neitralitātes pārkāpumu, SIA "Cēsu tirgus" ievēro prasību pakalpojumu cenas noteikt, balstoties uz tirgus izmaksām².

SIA "Cēsu tirgus" darbība 100 % tiek finansēta no tās pamatdarbības ieņēmumiem, publiskas personas budžeta finansējums netiek saņemts. Sniegtie pakalpojumi nosedz izmaksas.

Pašvaldība norāda, ka nekustamā īpašuma iznomāšanas segmentā tirdzniecības vajadzībām Pašvaldības teritorijā novērojama pilnīga tirgus nepilnība (šādu pakalpojumu citi tirgus dalībnieki nepiedāvā). Privāto komersantu iniciatīva sniegt šādu pakalpojumu nav novērota tā zemā ienesīguma un ilgtermiņa investīciju atdeves dēļ. Pašvaldības administratīvajā teritorijā nav komersanta, kuram ir izveidota komercdarbības veidam atbilstoša infrastruktūra un piešķirts tirgus statuss.

Privāto komersantu zemā motivācija ienākšanai tirgū saistāma arī ar sezonālu un nepietiekamu pieprasījumu pēc tirdzniecības platībām (tirdzniecības dalībnieku skaits palielinās siltajā sezonā un nedēļas nogalēs – piektdienās, sestdienās).

Tirgus segmentā nav līdzīga piedāvājuma (piedāvājumā ir atsevišķas telpu grupas vai telpas, kurās būtu iespējama tirdzniecības organizēšana, taču tās nenodrošina tirdzniecības dalībnieku atrašanos vienuviet, kā arī nenodrošina āra tirdzniecības vietas un vietu mobilajām tirdzniecības vietām).

Lai arī Pašvaldības administratīvajā teritorijā ir salīdzinoši plašs mazumtirdzniecības veikalu piedāvājums – šo tirdzniecības vietu piedāvājums ir atšķirīgs un lielākajā daļā pārstāvēto preču segmentu, īpaši attiecībā uz pašu ražotas produkcijas piedāvājumu - nepārklājas. Vērtējot vai līdzīgi pakalpojumi (piemēram, mazumtirdzniecībā veikalos un lielveikalos) ir savstarpēji aizstājami, Pašvaldība secina, ka lauksaimniecības un amatniecības preču piedāvājums ikdienas patēriņa preču mazumtirdzniecības veikalos Cēsīs un Cēsu novadā praktiski nav pieejams, līdz ar ko tirdzniecība tradicionālajā tirgus platformā pašlaik nav aizstājama ar veikaliem vai lielveikaliem. Arī vērtējot ģeogrāfiskā aspektā, Cēsu tirgum ir lokāla funkcija, līdz ar to nepastāv aizvietojamība arī starp vairāku pašvaldību administratīvajās teritorijās ierīkotiem tradicionāliem tirgiem (piem., Valmieras tirgu vai Siguldas tirgu, kas

² Sk. SIA "Cēsu tirgus" pakalpojumu cenrāžus <https://www.cesutirgus.lv/klientiem>

ģeogrāfiski atrodas vistuvāk Cēsu tirgum).

Tāpat nepastāv aizvietojamība arī attiecībā uz tirgiem, kas tiek rīkoti dažādu pasākumu ietvaros Pašvaldības administratīvajā teritorijā un vērtējami kā īslaicīga rakstura, piemēram, amatniecības tirgus Pilsētas svētku ietvaros utt.

Pašvaldības ieskatā, esošā tirgus nepilnības situācija nav veidojusies Pašvaldības darbības rezultātā. Kopš 1999. gada, kad pašvaldība novērsa tirgus nepilnību sabiedrības interešu īstenošanai tirgus platformas jomā³, komersanti nav izrādījuši interesi par jauna tirgus vai līdzīga veida tirdzniecības platformas izveidi.

Vērtējot iespējamo SIA "Cēsu tirgus" komercdarbības pārtraukšanu, Pašvaldība norādījusi, ka tā rezultātā tirdzniecības dalībniekiem, t.sk. mazajiem ražotājiem, tiktu liegta iespēja nodarboties ar komercdarbību un realizēt savu produkciju. Attiecīgi daļa no tiem būtu spiesti pārtraukt savu komercdarbību, daļa meklētu tirdzniecības vietu citur utt. Savukārt pircējiem tiktu liegta iespēja iegādāties tirgū piedāvātos produktus, t.sk. produkciju tieši no zemniekiem, amatniekiem, mājražotājiem.

Nemot vērā iepriekšminēto, Pašvaldības ieskatā, SIA "Cēsu tirgus" pamatdarbība atbilst VPIL 88. panta pirmās daļas 1. punktam, kā arī likuma "Par pašvaldībām" 14. panta otrās daļas 3. punktā un 15. panta pirmās daļas 10. punktā noteiktajiem nosacījumiem - sekmēt saimniecisko darbību attiecīgajā administratīvajā teritorijā, rūpēties par bezdarba samazināšanu - noteiktās funkcijas.

Izvērtējot Pašvaldības sagatavoto izvērtējumu, KP secina, ka SIA "Cēsu tirgus" sniedz pakalpojumus (tirdzniecības platformas nodrošināšana) tirgus nepilnības apstākļos, līdz ar to ir konstatējams VPIL 88. panta pirmās daļas 1. punktā noteiktais priekšnoteikums, kad publiskas personas līdzdalība kapitālsabiedrībā ir saglabājama. Tik tālu, cik SIA "Cēsu tirgus" pati neiesaistās un neplāno iesaistīties tirdzniecībā, bet nodrošina platformu tirdzniecībai tradicionālajā tirgū, KP nesaskata pamatu iebilst.

Vienlaikus KP saskata iespēju Cēsu tirgus apsaimniekošanu nodot privātajam sektoram, ja privātā sektora uzņēmumi būtu ieinteresēti nodarboties ar šādu darbības veidu, kas līdz ar to sekmētu arī Pašvaldības autonomās funkcijas⁴ – saimnieciskās darbības sekmēšana administratīvajā teritorijā – īstenošanu, kas sevī iekļauj arī privāto kapitālsabiedrību ienākšanas tirgū veicināšanu.

KP ieskatā, nav mazsvarīgi apskatīt, vai līdzīgi pakalpojumi (piemēram, mazumtirdzniecībā tradicionālajos tirgos un lielveikalos) ir savstarpēji aizstājami, ko vērtējusi arī Pašvaldība. KP norāda, ka, lai arī vērtējums par konkrētās preces tirgu ir balstīts uz specifisku apstākļu novērtējumu katrā individuālā gadījumā, KP līdzšinējā prakse, definējot pārtikas preču mazumtirdzniecību ikdienas patēriņa preču mazumtirdzniecības veikalos, nenorāda uz to, ka tirdzniecība tradicionālos tirgos būtu aizstājama ar lielveikaliem⁵. Arī vērtējot ģeogrāfiskā aspektā, konkrētās preces tirgus parasti ir definēts lokāli administratīvās teritorijas robežās vai pat šaurāk⁶.

Iepazīstoties ar SIA "Cēsu tirgus" tīmekļa vietnē pieejamo informāciju⁷, KP secina, ka SIA "Cēsu tirgus" piedāvā savā tīmekļa vietnē izvietot informāciju par tirgotājiem un to piedāvāto preču sortimentu.

KP secina, ka attiecīgā informācija atbilst Reklāmas likuma⁸ 1. pantā ietvertajam

³ 1999. gadā pašvaldība pieņēma lēmumu par Cēsu tirgus pārvaldītāja maiņu no KS Cēsu rajona patērētāju biedrība uz Cēsu pilsētas domi.

⁴ Likuma "Par pašvaldībām" 15.panta 10.punkts.

⁵ KP 12.01.2017. lēmums Nr.2, 29.punkts, https://lemumi.kp.gov.lv/files/lemumu_pielikumi/7VUAkv16Y2.pdf

⁶ KP 12.01.2017. lēmums Nr.2, 1.2.sadaļa, https://lemumi.kp.gov.lv/files/lemumu_pielikumi/7VUAkv16Y2.pdf
KP 30.11.2017. lēmums Nr.26, 3.2.sadaļa, https://lemumi.kp.gov.lv/files/lemumu_pielikumi/vvL7heLuyF.pdf

⁷ <https://www.cesutirgus.lv/sadarbiba>

⁸ Reklāmas likums. <https://likumi.lv/ta/id/163>

reklāmas jēdzienam, t.i., atzīstama par reklāmu, jo šīs rīcības nolūks ir veicināt preču vai pakalpojumu popularitāti vai pieprasījumu pēc tiem.

Attiecīgā darbība, nodrošinot informāciju iedzīvotājiem par tirgotājiem, kas strādā Cēsu tirgū, tiek veikta pamatdarbības veikšanas ietvaros un pirmšķietami nav uzskatāma par atsevišķu komercdarbības veidu. Vienlaikus, ņemot vērā publiskas personas, t.sk. publiskas personas kapitālsabiedrības īpašo atbildību ievērot Konkurences likuma⁹ 14.¹ pantā ietverto konkurences neitralitātes principu, ir jānodrošina iespēja informāciju par piedāvāto produkciju iesniegt (un publiskot) visiem tirgotājiem, kas piedāvā savu produkciju Cēsu tirgū, pamatojoties uz vienlīdzīgiem un skaidri saprotamiem kritērijiem, ja tādi tiek noteikti.

Priekšsēdētājs

J. Gaiķis

⁹ Konkurences likums. <https://likumi.lv/ta/id/54890>